

JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.
katedra právních dějin

Posudek na diplomovou práci

**Mgr. Jan Straka, *Sbor národní bezpečnosti v letech 1945-1948*
z pohledu práva, Plzeň 2021, 58 s.**

Předloženou práci diplomant rozdělil do čtyř základních částí, doplněných úvodem, závěrem, seznamem použitých zdrojů a německým resumé. Jednotlivé základní části jsou dále blíže členěny. První část diplomant věnoval obnově československého státu a vzniku Sboru národní bezpečnosti (dále SNB), následuje část zaměřená na strukturu SNB a její vývoj ve světle soudobé legislativy, která se zabývá zejména státní bezpečností, zpravodajstvím, Pohotovostním plukem 1 NB a dalšími pohraničními pluky SNB. Poté je zařazena část věnovaná úloze SNB při odsunu a osídlování pohraničí. Další část představuje zákon č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti a práci uzavírá část zaměřená na nezákonnou úlohu SNB při únorovém převratu v roce 1948.

Užitá struktura práce je logická a odpovídá zadanému tématu. Po jazykové stránce práce obsahuje jen minimum překlepů a je psána velmi čtivým slohem. Po obsahové stránce je však situace problematičtější. Práce, snad v důsledku autorova dřívějšího vzdělání, je pojata spíše historicky, než právněhistoricky. Na řadě míst absentuje provazba na ustanovení příslušných právních předpisů a autor se spokojuje s odkazy na sekundární literaturu. Příkladem je nevyužití ústavního dekretu č. 11/1944 Ú. v., o obnovení právního pořádku, které by na několika místech pomohlo vysvětlit problematiku kontinuity československého práva. Práce zůstává povětšinou na povrchu líčených událostí a témat a pohříchu se nenoří hlouběji ke kořenům událostí ani právních souvislostí. To je způsobeno snahou diplomanta o komplexní pojetí tématu, které se mu celkem daří. Přínosnější by však bylo hlubší soustředění na

některé z nabízejících se témat na případovou studii. Tu autor – s logickým geografickým zaměřením na sobě blízké Tachovsko – využil v části zaměřené na problematik pohraničí, ale bohužel se v ní příliš problematiky SNB nedotýká. Na některých místech práce by bylo dobré komplexnější pojetí, zejména se místy vytrácí či není dostatečně vysvětlena problematika Finanční stráže či obecní policie, ale i policie státní (např. s. 7, ale i jinde). V části věnované struktuře SNB ve světle soudobé legislativy bych očekával více odkazů na příslušné předpisy různé právní síly. Vhodné by také bylo v této souvislosti práci doplnit nějakými organizačními schématy. Část věnovaná úloze SNB při odsunu německého obyvatelstva sice zdařile stručně nastiňuje problematiku odsunu samého, ale poněkud se zde vytrácí role SNB při něm. Stejná situace je i v případě pojednání o problematice osidlování vysídleného pohraničí. Pozornost přitom mohla být věnována i problematice repatriace. Klíčovou částí se pak zdá povedená pasáž věnovaná rozboru zákona č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, kterou by však bylo vhodné doplnit také o zhodnocení jeho realizace. Poslední část – zaměřená na nezákonnou úlohu SNB během únorového puče v roce 1948 – je pěkným stručným přehledem tehdejších událostí, ve kterých se však úloha SNB opět jaksi ztrácí, stejně jako bližší právněhistorické zhodnocení její role. V rámci tématu se přitom nabízí řada témat či linek, které byly již minimálně naznačeny – ať již úloha StB, SNB, rozvědky ministerstva vnitra atp.

Na v práci užitě zdroje – prameny i literaturu – je v textu řádně odkazováno. Rozsah v práci užitého poznámkového je standardní – 119 poznámek pod čarou na 52 stran vlastního textu. V přehledu použitých zdrojů jsou nadbytečně rozlišovány elektronické zdroje, které jsou svých charakterem buď literaturou, nebo prameny. Naopak měly být odlišeny prameny publikované od nepublikovaných, přičemž součástí přehledu druhého by měly být archivní fondy. Ostatně v práci nejsou zcela standardně citovány archivní zdroje (pocházející zejména z Archivu bezpečnostních složek). Pokud jde o využitě zdroje, vychází práce zejména ze základních zdrojů, přičemž mohlo být využito jak dalších zdrojů archivních (zejména z fondů Národního archivu a Archivu bezpečnostních složek), tak i řady dalších publikací či publikovaných pramenů – namátkou třeba základní přehledová publikace P. Macka a L. Uhlíře (Dějiny policie a četnictva IV. Československo (1945–1989). Praha 2011) nebo další tituly z pera

Františka Hanzlíka včetně nejnovější práce Tajné služby na cestě KSČ k moci 1945–1948. Únor 1948 – výsledek nerovného zápasu (Praha 2021). K situaci v poválečném pohraničí pak například práce T. Staňka Poválečné excesy v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování (Praha 2005), k problematice UPA pak nová práce T. Řepy (Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti. Praha 2019). Souhrnně viz Výběrová bibliografie k dějinám bezpečnostních složek na území Československa v letech 1918–1991 zpracovaná D. Hubeným a L. Kokešem dostupná na webu Národního archivu (<https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/bibliografie-k-dejinam-bezpecnostnich-slozek>).

V rámci hodnocení předložené práce je nutné přihlídnout také k nikoliv jednoduché situaci způsobené nouzovými opatřeními souvisejícími s probíhající pandemií, ve které byla napsána. Po velkou část zejména závěrečné doby určené k jejímu zpracování byly uzavřené jak archivy, tak i knihovny, či fungovaly ve velmi omezeném režimu. I přes značné úsilí o digitalizaci (například Archivu bezpečnostních složek) je dosud jen část zdrojů dostupná on-line a tak není chybou autora, že nevyužil vše, co by se mu jinak nabízelo.

Přes uvedené připomínky lze práci hodnotit kladně, a proto ji připouštím k obhajobě.

Témata k obhajobě:

V čem byl zák. č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, odlišný a v čem blízký zák. č. 299/1920 Sb., o četnictvu?

Dle zák. č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, bylo možno do SNB přijímat ženy, jaká byla dobová realita?

Srovnání vymezení kompetencí a úkolů Státní bezpečnosti, rozvědky ministerstva vnitra, Obranného zpravodajství a vojenské zpravodajské služby.

SNB v boji proti UPA.

Plzeň 3. května 2021